

Namazda vacibin terki

Soru: Vaciplerinden biri terkedilerek bitirilen namaz tamam olur mu? Böyle bir namazın iadesi gerekir mi? Cemaatle kılınan bir namazda vacip terk edilirse tekrar cemaatle iade edilebilir mi?

Kısa Fetva

Tahrimen mekruh bir amelin işlendiği veya kasıtlı olarak vacibin terk edildiği¹ ya da sehven bir vacibin terk edilip sehiv secdesinin yapılmadığı bir namazı vakit içinde veya dışında iade etmek vaciptir. Böyle bir durumda kişi iade etmezse zimmetinden namaz düşse de eksik olarak kıldığından dolayı günahkar olur. İade edilecek namaz da aynı farz namaz gibi kılınır. Farzda geçerli olan hükümler ikinci namazda da geçerlidir. Buna göre farz namazda olduğu gibi iade edilen namaz da cemaatle kılınabilir.

Detaylı Fetva

Namaz ibadetinin esasını teşkil eden farzları gibi bunların tamamlayıcısı olan vacipleri de vardır. Farz olan rükünlerden birinin terkiyle namaz sahih olmaz, kişinin zimmetinden düşmez, hiç kılınmamış gibi olur. Ancak namazın esasını teşkil eden farzları kemale ulaştırmak için emredilen vaciplerden bir veya birkaçının terkiyle eda edilen bir namaz zimmetten düşse de kasıtlı olarak terk edilmesi durumunda kişi günahkar olur ve namazın iadesi gerekir. Vacibin sehven terkinde ise sehiv secdesi gerekir. Eğer sehiv secdesi de yapılmazsa namaz nakıs olarak kişinin zimmetinden düşer ve yine iadesi vacip olur.² Hanefi mezhebinde; vacibin terkiyle kılınan bir namazın iadesi o namazın vakti devam ederken vacip, vakit çıktıktan sonra ise mendup olduğunu söyleyenler olsa da³ İbn Abidin'in tercihinine göre vakit çımadan önce de çıktıktan sonra da bu namazın iadesi vaciptir.⁴ Namazda yapılması tahrimen mekruh olan bir amel ile eda edilen namazların hükmü de bu şekildedir. Ayrıca sünnetin terk edildiği bir namazı iade etmek de sünnettir.⁵

Vacibin terkiyle ya da tahrimen mekruh işlenmesiyle nakıs olarak eda edilen bir namazın iadesi olarak kılınan ikinci namazın zimmetten namaz borcunu düşüren asıl farz yerine mi geçeceği yoksa önceki eda edilen farzdaki noksanlığı gideren nafile bir namaz mı olduğu hususunda Hanefi mezhebinde ihtilaf edilmiştir.⁶ Kişinin zimmetinden namaz borcunu düşüren ibadetin iade olarak kılınan ikinci namaz olduğunu söyleyenler olsa da tercih edilen görüşe göre birincisi farz olarak geçerli olan namaz, iade edilen ise eksik olarak kılınan farzı tamamlayıcı bir nafile hükmündedir.⁷ Zira bir vaktin farzı tekrar etmez. Her ne kadar kişinin zimmetindeki namaz

borcu ilk namazla düşse de ikinci namaza da nafile değil farz olarak niyet etmek gerekmektedir.⁸ Zira ikinci namaza, ilk namazla farzın düşmesi ve aynı farzın tekrar etmemesi cihetiyle nafile denmiştir. Bu namaz eda edilmeden önce nafile olarak addedilse de eda edildikten sonra farz hükmünü alır ve zimmetten borcu düşüren namaz sanki ikincisiymiş gibi kabul edilir. Bu sebeple ikinci olarak kılınan namaz farz olan namaz gibi kılınır. Eğer nafile olsaydı vacibin terk edildiği bir akşam namazında iadenin meşru olmaması gerekirdi. Zira Hanefi mezhebinde tek rekatlı nafile meşru değildir. Bu açıklamaya göre İbn Abidin iadesi vacip olan namazın zimmetten düşmesinin hangi namazla olduğu ihtilafının aslında lafzi bir ihtilaf olduğunu, namazın ikinci edayla zimmetten düştüğünü söyleyenlerin de aslında namaz eda edildikten sonra farz hükmünü aldığını kastettiklerini belirtmiştir.⁹

Buna göre namazda tahrimen mekruh bir amelle kılınan veya kasıtlı olarak bir vacibin terk edildiği ya da sehven bir vacibin terk edilip sehiv secdesinin yapılmadığı bir namazı vakit içinde veya dışında iade etmek vaciptir. Böyle bir durumda kişi iade yapmazsa zimmetinden namaz düşse de eksik olarak eda ettiğinden dolayı günahkar olur. İade edilecek olan namaz da farz namaz gibi kılınır. Farzda geçerli olan hükümler ikinci namazda da geçerlidir. İade edilen namaz da cemaatle kılınabilir.

-
1. Kasıtlı olarak bir vacibin terk edildiği durumda sehiv secdesi yeterli olmayacağından kasıtlı ve sehven terk edildiği durumlar ayrı zikredilmiştir.
 2. Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl ed-Dûkâtî et-Tahtâvî, *Hâşiye 'alâ Merâkı'l-felâh* (İstanbul: Daru'l-Hanefiyye, 2018), 1/462.
 3. Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl ed-Dûkâtî et-Tahtâvî, *Hâşiye 'ale'd-Dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2017), 2/476.
 4. Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2015), 2/631.
 5. et-Tahtâvî, *Hâşiye 'alâ Merâkı'l-felâh*, 1/462.
 6. Ebü'l-İhlâs Hasen b. Ammâr b. Alî eş-Şürünbülâlî, *Merâkı'l-felâh* (Beyrut: Dâru'l-Hayri'l-İslami, 2019), 408.
 7. et-Tahtâvî, *Hâşiye 'alâ Merâkı'l-felâh*, 1/462.
 8. İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr*, 2/631.
 9. İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr*, 2/632.